

Миливој Б. Алановић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српски језик и лингвистику

ИНТЕРФЕЈС ЛЕКСИКЕ И ГРАМАТИКЕ: УЗРОК СЛАБЉЕЊА ГРАНИЦА МЕЂУ ЈЕЗИЧКИМ КАТЕГОРИЈАМА¹

Апстракт: *Главни циљ овога рада јесте да укаже на појаве у језику које се налазе на размеђу лексике и граматике, а које се у основи тичу језичке способности да се неке типичне граматичке категорије изразе лексичким или лексичко-граматичким средствима, као што су, на пример, персоналност, дијатеза, транзитивност, предикативност итд. Захваљујући томе што се персонална парадигма реченице може варирати и без промене глаголског лица, пасивност изразити активним глаголским формама а транзитивност непрелазним глаголима, оправдани су ставови да се одговарајућом лексичком селекцијом могу подједнако успешно надоместити ограничења неких граматичких образаца, нпр. имперсоналних: Иде ми се на пецање, али и неутралисати могућности оних других, нпр. транзитивних: Добио сам температуру. Управо се ове компензаторне могућности лексичких јединица налазе у самом фокусу нашег истраживања.*

Кључне речи: *лексика, граматика, конституентска анализа, функционална анализа, комуникативна перспектива.*

¹ Овај рад је део пројекта бр. 178004, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1. Увод

Иако бинарна опозиција лексика – граматика, наведена у наслову, одступа од уобичајеног рашчлањивања језика на нивое, нпр. на фонетски, фонолошки, морфолошки, синтаксички, прагматички итд., данас се сасвим усталило говорити о лексици и граматички, и то не само у теорији граматикализације (Smirnova/Mortelmans 2010: 178–179), што је, наравно, оправдано јер се овим двама плановима, имплицитно или експлицитно, подразумевају и други саставни делови језичке структуре. Зато, иако смо значење и смисао изоставили, и они су похрањени у лексичким јединицама, њиховим различитим облицима и комбинацијама, контекстима употребе итд.

С обзиром на то да лексика обухвата облички и значењски готове јединице, док се под граматиком мисли на правила формирања речи, промене облика једне речи, као и међусобнога удруживања речи, јасно је да ова два плана представљају језик у два основна појавна облика његова, а то су супстанца и везе, или конекције, које чине дату супстанцу целином или пак служе за грађење нових супстанцијалних јединица, нпр. синтагми, конструкција, реченица итд. Истицање лексике у први план говори да своје истраживање усмеравамо на (релативно) самосталне језичке јединице, свакако самосталније и значењски потпуније од фонема и морфема, које као такве налазимо пописане и описане у речницима. С друге стране, како лексичке јединице не 'живе' у речницима, већ у реченицама, односно исказима, потпунији опис језичке структуре немогућ је без увида у контекстуално окружење у којем се појављују, чинећи тако најразличитије конструкције, пре свега реченице.

Премда реченица није једина граматичка јединица, она се оправдано сматра основном јединицом језика, а разлога за ово је више. Лексичке јединице су морфосинтаксичке речи, чија обличка и значењска својства зависе од речи, или се усаглашавају са речима са којима ступају у различите везе у реченици. Мада је синтагма основно окружење једне речи, тек реченица чини какву заокружену мисаону целину, чак и када синтагма и реченица имају исти садржај. Ако упоредимо синтагму *Марков долазак из Париза* са реченицом *Марко долази из Париза*, можемо приметити да обе језичке јединице реферишу о истом стању ствари, тј. имају исти семантички садржај – пропозицију, али то чине битно другачије. Наиме, синтагме одликује јединство функције и значења, дакле сталност, због чега их Белић назива статичним јединицама (Белић 1998: 123). С друге стране, реченицу одликује динамизам, између осталог и због аспектуално-темпоралне парадигматичности њеног предиката. Синтагма,

дакле, не реферише о, у неком тренутку, актуелној радњи или ситуацији, за разлику од реченице, она представља само концепт какве радње или ситуације који тек треба да се укључи у неку конкретну радњу, нпр.: *Марков долазак из Париза нас је све изненадио.*

Осим разлике између синтагми и реченице, последњи пример нам показује још нешто врло важно: прво, да су глаголске именице језичке јединице које се налазе на преласку из система именица у систем глагола – оне означавају какав процес или, прецизније, концепт процеса, али зато не конституишу предикат; и друго, да глаголи попут *јесам/бити*, али и *изгледати*, *чинити се*, *моћи*, *почети*, *завршити* итд., иако представљају конститутивне елементе предиката, не дају (увек) податак о процесу, тј. радњи, стању или каквој особини, већ то чини њихова обавезна лексичкограматичка 'пратња', или допуна, нпр. именица, придев или прилог или други, централни глагол: *Она је учитељица; Чини се врло паметним; Изгледаш уморно; Морамо пазити; Почињем да седим* итд.

Успостављена дихотомија између лексике и граматике, дакле, имплицира постојање два комплементарна реда језичких јединица које им одговарају, а то су лексичке и граматичке јединице. Међутим, као што смо видели, има и примера где између једних и других није могуће повући јасну границу, као уосталом ни међу појединим лексичким јединицама.

Ипак, оправданост разликовања лексике и граматике није пољуљана чињеницом да иста језичка јединица може имати и лексичку и граматичку, или функционалну, употребу. Штавише, свест о постојању прелазних категорија управо оправдава настојања да се утврде границе између ова два плана, односно формулишу правила или околности преласка лексичких јединица у граматичке, или функционалне. Управо зато смо се у овоме раду определили за примере који показују да међу поменутих плановима постоји тесна веза, а да једна те иста реч може фигурирати и на нивоу лексике и на нивоу граматике, неретко у истим контекстуалним околностима. Настојаћемо, дакле, да покажемо како примарно лексичке јединице носе или преузимају кључне граматичке информације у реченици, тј. како лексички састав одређених конструкционих јединица регулише њихово значење, тј. пропозициони садржај. У раду полазимо од претпоставке да нам граматика задаје шеме по којима језик функционише, а да њих попуњавају лексичке јединице дајући им садржај, при чему конкретно значење зависи не само од типа конструкције већ и од реализоване комбинације речи у њој. Налази до којих смо дошли говоре нам да оштре границе међу граматичким категоријама, понајпре морфолошким

и синтаксичким, бивају значајно ослабљене, нарочито онда када се лексичка селекција одвија мимо уобичајених правила избора.

Како бисмо остварили пред овај рад постављени циљ, кретаћемо се у теоријским оквирима које нам нуде конструкциона, функционална и депенденцијална граматика, те когнитивна лингвистика.

Конструкциона граматика нас учи да је конструкција основна језичка јединица, па ћемо стога, полазећи од одређених конструкционих образаца, показати шематску природу језика, која иде у прилог тези о ритуализацији језичкога понашања. Како, међутим, у овој теорији прихваћено начело по ком конструкција нема свој центар или главу сматрамо веома проблематичним, ослањајући се даље на депенденцијалну граматику указаћемо на чињеницу да тип конструкције и њен састав зависе управо од њене главе или центра, чија је улога да омогући увођење, или барем присуство, других зависних чланова конструкције. Ипак, није редак случај да се семантички центар конструкције налази изван њеног граматичког центра, што указује на то да је понекад важно утврдити функционално-семантичку природу сваког појединачног језичког знака у конструкцији, а што у крајњем води промени семантичког профила лексичко-граматичких јединица. Коначно, настојаћемо да покажемо како у основи језичког стваралаштва стоје когнитивни фактори, који откривају и законитости мишљења, али и то да се само мишљење конструише језиком.

Полазећи од поменутих теоријских начела, у наставку рада ћемо детаљније размотрити следеће појаве:

- (а) лексичку и граматичку/функционалну употребу речи;
- (б) постојање граматичке и пропозиционе/семантичке структуре реченице;
- (в) могућност идентификовања структурног и семантичког центра конструкције/реченице;
- (г) утицај лексичке селекције на значење конструкције/реченице;
- (д) везу језика и мишљења, односно начин изражавања одређене комуникативне перспективе специфичном структуром реченице.

2. Конструкциона природа језика

У уводном делу смо сасвим успут поменули конструкције а да се притом нисмо позабавили појмом ових јединица. Иако овај рад није утемељен на начелима конструкционе граматике, неке се тековине овога правца ипак врло успешно могу применити и на структуралистички или чак функционално заснованим истраживањима.

У конструкционој се граматички полази од начела да се било која језичка јединица може сматрати конструкцијом – од морфеме, речи, па све до синтагме, реченице или текста (Smirnova/Mortelmans 2010: 137). Став који конструкциону граматичку супротставља генеративној јесте негирање модуларности језика, што се, сасвим поједностављено, може разумети на следећи начин: језик се усваја учењем готових целина или структура, тј. конструкција, при чему се правила њиховог конституисања усвајају имплицитно и интуитивно. Како је сама реч конструкција, а реченица састављена од речи нова конструкција, у овој школи се полази од тога да простије конструкције чине оне сложене, при чему међу елементима конструкције не сме постојати конфликт (Smirnova/Mortelmans 2010: 138). То, на пример, значи да се уз прелазне глаголе не могу појавити два номинатива, попут **Ана воли Марко*, или да се у саставу речи не могу појавити само две деривационе морфеме, као *-овски*.

Језичко стваралаштво се, следећи начела овога правца, не заснива на прављењу нових конструкција, јер су оне унапред задате, већ на специфичном начину попуњавања постојећих конструкција у језику. То би, у контексту нашег истраживања, значило да се помоћу релативно ограниченог броја конструкција може извести неограничен број лексичких комбинација, при чему неке од тих комбинација сматрамо одговорним за промену значења конструкције.

Узмимо за пример конструкције (1)–(6) које конституише глагол *јесам/бити*. Нпр.:

- (1) *Ана је лепа.*
- (2) *Ана је добро.*
- (3) *Ана је у соби.*
- (4) *Ана је права лепотица.*
- (5) *Ана је тема нашег разговора.*
- (6) *Ана је узрок наше свађе.*

У традиционалном граматичком приступу за свих шест примера би се рекло да је реч о копулативним конструкцијама, именским или пак прилошким, јер се полази од става да је глагол *јесам/бити* граматичка јединица без икаквог лексичког значења, што се свакако односи на примере (1), (2) и (4). Ова констатација, међутим, не односи се на пример (3), где се *јесам/бити* употребљава у значењу 'боравити, налазити се'. Непосредна последица ове чињенице тиче се статуса реченичног члана *у соби* за који се у том случају не може без резерви рећи да је предикативна допуна већ пре прилошка одредба

са просторним значењем, о чему ни у србистичкој/сербокроатистичкој литератури не постоји опште јединство (Silić/Pranjković 2007: 290; Станојчић/Поповић 2014: 242).

С друге стране, иако примери (4)–(6) следе исти конструкциони образац, по моделу $NP + V_{\text{cop}} + NP$, само се у примеру (4) субјекатском појму приписује какво својство, док се у примерима (5) и (6) он доводи у везу са радњама 'разговарати' и 'свађати се'.

Уочене специфичности у примерима (3), (5) и (6) недвосмислено оправдавају закључак да:

- (а) глагол *јесам/бити* може бити употребљен и као лексичка и као граматичка јединица;
- (б) лексичка употреба глагола *јесам/бити* од непосредног је утицаја на граматичку интерпретацију његових рематских конституената;
- (в) лексички састав предикативне допуне непосредно регулише пропозициони садржај реченице коју конституише глагол *јесам/бити*.

Ипак, након свега једна чињеница остаје непромењена: граматичка организација реченице зависи од валенцијске способности глагола, а у свим наведеним случајевима глагол *јесам/бити* везује два члана, без којих би реченица била неграматична.

Иако је структурна идентичност примера (1)–(6) више него очигледна, исто је тако приметно да лексички састав конструкције у великој мери регулише не само значење њених саставних елемената већ и конструкције у целини. Управо се сада налазимо на месту кључном за овај рад, а то је потреба да се укаже како се лексичким средствима преошћују недостаци или празнине у граматичком систему, те како лексичка комбинаторика регулише значење и смисао граматичких структура.

Како бисмо што боље показали улогу лексичких јединица, најпре ћемо указати на неке специфичне типове конструкција, а потом и на њихове значењске варијације, условљене избором и распоредом лексичких јединица у њима.

Иако не постоји јединствен критеријум класификације конструкција, с обзиром на то да се у овоме раду бавимо реченичним конструкцијама, сасвим је очекивано да их разврстамо с обзиром на категоријална обележја глагола који их конституише, те на лексичкосемантички тип коме он припада. Стога ћемо се надаље бавити копулативним конструкцијама, непрелазним конструкцијама са глаголима кретања и прелазним конструкцијама, насталим као резултат просте и сложене глаголске рекције.

Утврђивање лексичког састава и лексичке комбинаторике унутар појединих типова конструкција треба да нам омогући стицање увида у начине изражавања персоналности у имперсоналним конструкцијама, прелазности у непрелазним и непрелазности у прелазним конструкцијама, као и у различите синтагматске реализације пропозиционих чланова итд.

2.1. Лексички регулатори персоналности

Главна обележје реченице јесте обавезно присуство финитног глагола, који представља њен структурни центар. Један од најважнијих података који даје лични наставак у глаголској структури јесте информација о лицу као носиоцу ситуације (тј. субјекту), односно о редоследу или улози комуникатора у њој (говорник, саговорник и сл.). Иако се примарно означава морфолошки, формом личног глаголског наставка, персоналност се може изразити још и лексичким и синтаксичким средствима, нпр. личним и присвојним заменицама у различитим типовима структура, како персоналним тако и имперсоналним (Бондарко 2002: 543), те се појам лица не односи само на идентитет учесника денотиране ситуације већ и на идентитет учесника говорног чина (Бондарко 2002: 544), нпр. *Нешто си ми блед*. Проблем на који желимо да скренемо пажњу тиче се могућности да се и у имперсоналним реченицама идентификује носилац перспективе, при чему ћемо се углавном бавити саставом копулативних конструкција.

Копулативне конструкције, сама реч каже, конституише копулативни глагол *јесам/бити* у нелексичкој употреби. Дакле, примере реченичних конструкција са овим глаголом реализованим у значењу 'боравити, налазити се' тренутно не разматрамо.

Глагол *јесам/бити* сврставамо у двовалентне регенсе, при чему конституише како персоналне тако и имперсоналне реченичне структуре, типа:

(7) *Она је ученица/добра/добро.*

(8) *Овде/сада је хладно.*

За пример (7) можемо рећи да је примарни образац у ком се глагол *јесам/бити* појављује, и то онда када служи за повезивање носиоца својства и неког његовог трајног или привременог својства.

С друге стране, у примеру (8) немамо идентификованог носиоца својства, већ просторни или временски оквир на који се какво својство или околност ограничава или за који се везује. Иако одредбе *овде* и *сада* могу бити

изостављене, сматрамо да се једна или чак обе ове одредбе могу сматрати имплицатурама од комуникативног значаја, будући да се исказ *Хладно је* неминуовно односи на доживљај каквог простора у тренутку говорења.

Ипак, провера граматичности реченице *Хладно је* није нам циљ. Оно што јесте наш циљ тиче се могућности увођења информације о носиоцу доживљаја какве околности, с обзиром на то да је у примеру (8) реч о имперсоналној реченици у којој није отворено место за граматички субјекат.

Општа одлика нашег језика јесте да се агенс радње, односно носилац ситуације у имперсоналним реченицама реализује у форми логичког субјекта, у генитиву, дативу или акузативу, нпр.:

(9) *Има свакаког света на улици.*

(10) *Овде ми је хладно.*

(11) *Стид ме је.*

Како се управни глагол налази у неутралном облику, у 3. л. јд. (с. рода), његов наставак није у стању да идентификује неког од комуникатора, али та могућност стоји на располагању логичком субјекту, и то онда када ту функцију обавља лична заменица за одговарајуће лице, нпр. *ми, ти, му/јој/њој* или *ме, те, га/ју/њу* итд. Ова специфичност показује да изостанак граматичког субјекта у имперсоналној реченици ипак не доводи у питање могућност варирања персоналне парадигме реченице, што оправдава ставове да лични наставци и личне заменице чине центар категорије персоналности, а зависни падежни облици ових заменица најближу периферију (Бондарко 2002: 548, 577). Ово правило, међутим, важи и за персоналне реченице са логичким субјектом, нпр.:

(12) *Боли ме/те/је глава.*

Примери типа (10)–(12) илуструју компензаторни пренос обележја персоналности са граматичких на лексичке (или лексичко-граматичке) јединице, тј. са наставака на заменице, без обзира на функцију коју оне имају у реченици, нпр.: *Погодила ме/нас је ова вест*. С обзиром на то да у примеру (12) субјекат означава не-лице, лична заменица у улози допуне логичког субјекта непосредно регулише персоналну парадигму реченице, нпр. *Имам/имаш/има главобољу*.

Нису, међутим, личне заменице једини носиоци персоналне перспективе реченице. То могу бити и присвојне заменице, које, попут личних,

идентификују одговарајуће лице као носиоца посесије, будући да се налазе на пресеку категорија персоналности и посесије (Бондарко 2002: 549), нпр.:

(13) *Мој/твој/његов* циљ је освајање медаље.

(14) *Наш/ваш/њихов* задатак је припрема материјала за седницу.

У примерима (13) и (14) присвојне заменице су део синтагми које конституишу именице *циљ* и *задатак*, чија је улога да одреде модални оквир за пропозициони садржај реченице. Да присвојне заменице служе за варирање персоналне перспективе реченице, показују еквивалентни примери са модалним глаголима, или конструкцијама, у одговарајућем лицу, нпр.:

(15) *Намеравам/желим* да освојим медаљу.

(16) *Треба/морамо* да припремимо материјал за седницу.

Компензаторни пренос обележја персоналности са личног наставка на присвојну заменицу, или уопште присвојни атрибут (нпр. *циљ мога доласка*), условљен је чињеницом да се на позицији граматичког субјекта у (13) и (14) налази експонент пропозиционог предиката, нпр. 'освојити' или 'припремити'. С обзиром на то да субјекат не идентификује вршиоца радње, већ управо саму радњу, тада ни он ни лични наставак финитума не дају податак о лицу као носиоцу ситуације. Тај податак нам даје синтагма која је регулатор субјективне модалности исказа, а која укључује неки од посесивних атрибута, нпр. *његов/Марков циљ* итд.

Осим у наведеним примерима, присвојни атрибути ову улогу имају и у номинализованим изразима, нпр.:

(17) *Мој долазак* га је изненадио. 'дошао сам и то га је изненадило'

(18) *Гледам његову муку*. 'гледам како се мучи'

За разлику од примера (12) и (13), где су модални оквир и пропозициони део реченице јасно раздвојени, у реченицама под (17) и (18) издавају се по две пропозиције, једна коју означава номинализовани израз и друга коју уводи управни глагол, нпр. 'ја сам дошао' и 'он се изненадио', односно 'ја гледам' и 'он се мучи'.

Без обзира на пропозициону структуру реченице и њену граматичку форму, све досад речено недвосмислено потврђује да личне и присвојне заменице

представљају компензаторне персоналне операторе у реченици, посебно у случајевима када ни лични глаголски наставак ни граматички субјекат не дају податак о лицу као носиоцу ситуације, тј. једном од непосредних комуникатора, што нам говори да се граматичка ограничења појединих структурних образаца могу надоместити одговарајућим лексичким саставом.

2.2. Лексички регулатори дијатезе

Једно од кључних глаголских категоријалних обележја које у значајној мери обликује структуру реченице јесте – дијатеза. Иако се дијатеза примарно дефинише као семантичко-синтаксичка категорија – будући да регулише однос између радње и у њој укључених учесника, с једне стране, те међусобни однос учесника у радњи, с друге, што се непосредно одражава и на структуру саме реченице (Стевановић 1961–1962: 5; Гортан-Премк 1971: 20; Бондарко 2002: 590–591; Арсенијевић 2012: 16), типични граматички израз одређеног вида дијатезе јесте форма глагола у функцији предиката, која може бити активна и пасивна, као и присуство објекта, нарочито директног (Бондарко 2002: 593, 603). Овом приликом се нећемо посебно бавити питањем односа директног и индиректног објекта, као ни проблематичношћу у нашој лингвистичкој традицији одомаћеног става да су индиректни објекти допуне непрелазним рекцијским глаголима (Станојчић/Поповић 2014: 247).

Као што смо већ рекли, дијатеза и транзитивност као њен посебан израз углавном се везују за специфичну форму предиката, као и за могуће присуство објекта у оквиру реченице, што значи да ове категорије превасходно доживљавамо као морфолошке, односно синтаксичке. Ипак, у лингвистици нису усамљени ставови који полазе од тога да се и лексичким средствима (Бондарко 2002: 604; Алановић 2009: 127), чак и у граматички непрелазним конструкцијама, може регулисати транзитивност, при чему је заједничко обележје и граматички и лексички регулисаних пасивних конструкција да им је субјекат – објекат радње (Бондарко 2002: 603).

Као врло илустративан пример могу нам и у овом случају послужити копулативне конструкције по моделу $NP + V_{cop} + NP$, нпр.:

- (19) *Инфлација је тема расправе.*
- (20) *Мета напада је била амбасада.*
- (21) *Његов нестанај је предмет истраге полиције.*

С обзиром на тип реченичне конструкције, није потребно посебно доказивати да је у примерима (19)–(21) реч о интранзитивним структурама, што, међутим, не значи да се у њима не може идентификовати објекат радње као и прелазна радња која га обавезно укључује. У примеру (19) то су *инфлација* и *'расправљати'*, у (20) *амбасада* и *'напасти'*, а у (21) то су *његов нестанак* и *'истражити'*. Интерпретација или значење претходних примера може се представити овако: *Расправљамо о инфлацији, Напали су амбасаду и Полиција истражује његов нестанак*. Примећујемо да у трансформацијама које представљају значењске еквиваленте за примере (19)–(21) нема речи *тема*, *мета* и *предмет*, које, гледано структурно, представљају главе или главне речи именичких синтагми *тема расправе*, *мета напада* и *предмет истраге полиције*. Њихов *'нестанак'* показује да им је улога граматичка, а не лексичка, иако није реч о неком специфичном граматичком обрасцу. Наиме, именице *тема*, *мета* и *предмет* представљају дијатетичке операторе у датим реченицама јер указују на то да је субјекат у сва три примера објекат радње коју идентификује одговарајући падежни атрибут у синтагмама *тема расправе*, *мета напада* и *предмет истраге полиције*. Осим тога, у оквиру именичке синтагме чија је глава дијатетички оператор може се појавити и податак о агенсу радње:

(22) *Ова златара је била више пута мета пљачкаша.*

Нпр.: *ЕУРО 2016 могућа мета терористичких напада* (РТС); *Слобода медија није предмет расправе са Турском* (РТС); *Најнижа плата није тема разговора* (Глас Српске); *И вијагра предмет расправе Сабора СПЦ* (Ало).²

Све наведено уверава нас да је сасвим утемељено говорити о семантичкој транзитивности (De Swart 2007: 17; De Matia-Vives 2009: 101; Алановић 2014: 279), проистеклој из лексичког значења глаголских допуна, а не категоријалних обележја глагола и синтаксичке структуре реченице, као типичних израза граматичке транзитивности (Бондарко 2002: 617).

Не располажу, међутим, само копулативне конструкције овом могућношћу. Готово се истоветна појава може уочити и у примерима глаголских перифраза које конституишу неки од глагола кретања (Алановић 2014: 280), нпр.:

² Изворни примери дати у раду преузети су из следећих електронских извора: *Ало*, *Ана*, *Б92*, *Блиц*, *Вести*, *Глас Српске*, *Информер*, *Крагујевачке*, *Курир*, *Наслови*, *Независне*, *Пинк*, *РТС*, *Телеграф*, *Хербафаст*, *24 сата*.

- (23) *Несмотрено је ушла у разговор о незнациу.*
(24) *Нисмо дошли ни до каквих сазнања о злочину.*
(25) *Пошао сам од претпоставке да су необавештени.*
(26) *Упао је у дугове.*

И примери (23)–(26) потврђују да се транзитивност заснива на лексичком саставу конструкције, а не на њеном граматичком облику. Наиме, потпуно би било несмотрено закључити да су глаголи *ући*, *доћи*, *поћи* и *упасти* развили секундарну транзитивност. Штавише, они у датим реченицама фигурирају као функционалне јединице, углавном указујући на почетну или завршну фазу радње, будући да конституишу перифрастичне предикатске изразе типа *ући у разговор*, *доћи до сазнања*, *поћи од претпоставке* и *упасти у дугове*, чије је семантичко језгро именица, нпр. *разговор*, *сазнање*, *претпоставка* и *дуг*. Како поменуте именице, иначе глаголске, стоје у творбеној вези са прелазним глаголима *разговарати*, *сазнати*, *претпоставити* и *дуговати*, информација о објекту радње може се везати само за њих, те стога тај податак у облику одговарајуће морфосинтаксичке или реченичне допуне улази у састав именичких синтагми: *разговор о незнациу*, *сазнање о злочину*, *претпоставка да су необавештени*. У примеру (26), напротив, тај податак потпуно изостаје.

Јасно је, дакле, да је веза између значења и састава конструкције нераскидива, те да је и њена евентуална транзитивност лексички регулисана. Тако примери типа:

- (27) *Ушао је у озбиљне године.*
(28) *Није могла доћи до даха.*
(29) *Упао је у депресију.*

иако перифразе, не садрже лексичку јединицу као регулатор транзитивности, будући да именице или синтагме *озбиљне године*, *дах* и *депресија* дају податак о својству или стању субјекатског појма.

Сасвим супротно, примери типа:

- (30) *Ушао је у стан.*
(31) *Дошла је до врата.*
(32) *Упао је у јаму.*

указују да су глаголи *ући*, *доћи* и *упасти* употребљени као лексичке јединице, те да именице *стан*, *врата* и *јама* морају бити узете као локализатори одговарајућег кретања.

У којој је мери лексичко значење важно за интерпретацију значења конструкције, показују примери где су у колизији семантичка и синтаксичка транзитивност (Алановић 2014: 279–281). Реч је, насупротив претходном, о интранзитивној интерпретацији транзитивних конструкција, нпр.:

(33) *Испунило га је задовољство.*

(34) *Притисле су га године.*

Граматичка транзитивност у реченицама (33) и (34) проистиче из способности управног глагола да веже објекат, нпр. *испунити план*, *притиснути дугме* итд., као и могуће пасивизације предиката који дати глагол конституише, нпр.: *Испуњен је задовољством* и *Притиснут је годинама*. У примерима (33) и (34) реч је о метафоричним сценаријима, заснованим на супстанцијализацији и персонификацији процеса (Wildgen 2008: 81–82), које деривационо или асоцијативно повезујемо са именицама *задовољство* и *године*, а то су 'бити задовољан' или 'задовољити се', те 'остарити'. Чак и у овом типу конструкција проналазимо лексичке регулаторе транзитивности, нпр.:

(35) *Притисле су га црне мисли.*

(36) *Притисла га је брига за децом.*

Све што смо до сада рекли наводи на једно једино питање: Ако се податак о објекту налази у оквиру именичке синтагме, каква је онда функција управног глагола?

Још је Л. Тенијер указао на то да се структурни и семантички центар не морају наћи у оквиру исте језичке јединице (Tesnière 1969: 45). Он, додуше, не анализира примере глаголских перифраза, али се овај принцип и на њих може лако применити. Осим тога, он скреће пажњу и на потребу разликовања граматичке и семантичке структуре реченице, где је примарна улога какве структуре да изрази одговарајуће значење (Tesnière 1969: 40, 42). Структурни и семантички план реченице, истиче он, нису идентични, већ паралелни (Tesnière 1969: 42). Међутим, Тенијер није прецизно дефинисао семантичку структуру реченице, али су то, на пример, учинили руски семантичари и функционалисти.

Семантичка структура реченице је, иако конструкт, у ствари логички садржај реченице, тј. пропозиција (Кронгауз 2001: 233; Кобозева 2004: 218, 220). Њу у првом реду чини логички предикат који окупља своје аргументе – логички субјекат, логички објекат итд. И Ч. Филмор истиче да се дубинска реченица, тј. пропозиција, састоји од предиката и једног или више именских израза, који су у некој падежној вези са управним глаголом (Fillmore 1968: 30), што говори да се и на дубинском нивоу успостављају нека синтаксичка правила. Међутим, превођење семантичке структуре у граматичку, по Филмору, регулисано је, између осталог, и прагматичким факторима који говорнику помажу да формира исказ поштујући све расположиве граматичке и комуникативне норме језика којим се служи (Fillmore 1977: 73). Ако пођемо од тога да нам језик пружа различите могућности да изразимо своју мисао, то онда значи да се иста пропозиција може наћи у основи различитих структура, нпр.: *Плаши се смрти*; *Страх од смрти уселио се у његов живот*; *Обузео га је страх од смрти* итд. А да иста структура може имати различите пропозиционе садржаје, већ смо видели.

2.3. Лексички регулатори предикативности

Да је више него оправдано разликовати синтаксички и семантички план реченице, доказују и примери дезинтеграције њеног структурног и семантичког центра (Tesnière 1969: 45; Арутюнова 2003: 131).

У теорији валентности полази се са стајалишта да је глагол у финитном облику структурни центар реченице, а не предикат (Engel 2009: 120). Истини за вољу, између ове две категорије често се може ставити знак једнакости (Welke 2011: 64), нарочито у оним случајевима када предикат конституише лексички, дакле пунозначан глагол. У таквим се примерима у једној морфосинтаксичкој јединици налазе обједињени и структурни и семантички центар реченице, као у *Ана учи биологију*, *Павле прави питу* и сл.

Међутим, у неколико наврата смо указивали на случајеве граматичке, или боље – функционалне употребе глагола, као што су *ући*, *упасти*, *дати*, *добити*, *имати* и сл., нпр.:

- (37) *Ушли смо у следећу фазу обнове.*
- (38) *Упали су у апатију.*
- (39) *Дала им је прилику за искупљење.*
- (40) *Добио је понуду за друго радно место.*
- (41) *Имам жељу за доказивањем.*

Ни у једном од наведених примера податак о процесу не даје финитни глагол, већ лексичка јединица у саставу неког од његових комплемената. Не залазећи у значење глагола, његова улога у датим реченицама чисто је структурна или граматичка: он реченици даје граматички профил или облик, али носи и информације о лицу, времену, аспект, стању и сл. (Croft/Cruse 2004: 234). С друге стране, будући да глаголи у последњим примерима нису лексички, већ функционално употребљени, значење реченице зависи од лексичког састава глаголских комплемената, нпр.: *Учили смо у расправу с њима / озбиљне године / производњу меда.*

Закључујемо да је финитни глагол структурни центар реченице, а да ли је и њен семантички центар зависи од тога да ли је лексички или функционално/граматички употребљен, јер функционална/граматичка употреба финитума захтева померање семантичког центра реченице на неку 'периферну' или 'нецентралну' позицију у реченици (Тополињска 1982: 37; Алановић 2013: 194–195).

Будући да предикат не мора бити реализован само као морфосинтаксичка јединица граматичког система већ и као функционално-семантичка јединица, то не искључује његову граматичку, односно синтаксичку сложеност и, што је врло важно, структурну дељивост или рашчлањивост (Алановић 2013: 202). Погледајмо зато следеће примере:

(42) *Издали су наредбу о повлачењу.* 'наредили су'

(43) *Наредба о повлачењу је издата.* 'наређено је'

Примери (42) и (43) илуструју да један пропозициони члан на синтагматској равни може бити аналитички представљен, нпр. *издати наредбу* и *наредба је издата*, при чему сваки члан дате предикатске конструкције показује извештај, макар и ограничен, степен синтаксичке аутономности, што се види по активно-пасивној алтернацији. Поменути несклад у погледу броја пропозиционих и синтагматских чланова, међутим, проистиче из аналитичности синтаксичких модела (Langacker 1991: 107–108), где две граматичке јединице стоје у корелацији са једном пропозиционом: *туга* [ме] *обузима* → 'тугујем'.

Осим тога, примери (42) и (43) указују на још једну појаву, а она се тиче семантичког профила синтаксичких јединица. Наиме, иако пропозициони предикат по правилу одговара граматичком предикату, ова врста аналогije није и обавезна. Тако се, рецимо, непосредни експонент пропозиционог пре-

диката може наћи на позицији граматичког субјекта, објекта, адвербијала или чак атрибута (Всеволодова 2000: 168; Золотова 2003: 143–144). Нпр.:

- (44) *Хвата ме невест.* 'онесвестити се'
- (45) *Најпре је узео реч председник синдиката.* 'говорити'
- (46) *Ишао је из бунила.* 'освестити се'
- (47) *Нећу пропустити прилику за освету.* 'осветити се'

Штавише, један те исти пропозициони предикат може у начелу имати различите синтагматске реализације, што непосредно зависи од типа конструкције у коју је интегрисан његов непосредан лексички експонент, нпр. 'уплашити се':

- (48) *Обузео ме страх.*
- (49) *Лагано га испуњава страх.*
- (50) *Он је у страху.*
- (51) *Он је у стању страха.*

Иста могућност стоји на располагању и другим пропозиционим члановима, подједнако за пропозициони субјекат и објекат, чак и за адвербијале, разуме се под одређеним условима. Нпр.:

- (52) *Потреса ме његова изјава.* 'ја сам се потресао'
- (53) *То је у мени пробудило жељу за учењем.* 'ја сам пожелео да учим'
- (54) *Уље је стигло у продавнице.* 'допремили су уље'
- (55) *Дошао је до мало новца.* 'сакупио је новац'

Следећи Филморова начела (Fillmore 1968), можемо говорити о поступку субјектизације или пак објектизације пропозиционог предиката и његових аргумената, где под појмом субјектизације подразумевамо корелацију између граматичког субјекта и одговарајућих пропозиционих елемената, док у случају објектизације у тај однос ступа граматички објекат. Практично говорећи, субјекат и објекат могу да изразе различите семантичке улоге, које мање или више одступају од њиховог семантичког профила. Зато се у функционалној граматици и говори о приступачности појединих семантичких функција оним граматичким (Dik 1997: 119).

Међутим, примери (53) и (55) илуструју поступак 'адвербијализације' чланова пропозиције, при чему под адвербијализацијом мислимо на

распоређивање пропозиционог предиката и његових аргумената на примарно (или формално) адвербијалне позиције у реченици, нпр. *у мени* и *до мало новца*, тј. на позицију изван граматичког субјекта и објекта, дакле на реченичну или уопште граматичку периферију. У оваквим случајевима реч је о тзв. секундарној комплементизацији, која мења синтаксичко-семантички статус иначе периферних реченичних чланова, где се дата промена најчешће тиче превођења додатака у допуне, односно сирконстаната у актанте. Сасвим упрошћено говорећи, секундарна комплементизација омогућује померање граматичких јединица са периферије ближе синтаксичко-семантичком центру конструкције. Стога, мада нема много смисла у примерима (53) и (54) тврдити да су *у мени* и *до мало новца* адвербијали, када је реч о експонентима логичког/пропозиционог субјекта и објекта, исто тако се не може занемарити чињеница да сталност или стабилност граматичких модела у којима су реализовани зависи од семантичког профила њихових колоката.

Насупрот реченом, и семантичка периферија, тј. сателити, може се појавити у граматичком центру конструкције. Пропозициони чланови околносног значења нешто се ређе појављују изван адвербијалних позиција, али и тада релативно често на месту субјекта (Алановић 2012: 159–160), нпр.:

- (56) *Београд је скуп.* 'у Београду је све скупо'
 (57) *Лепо време измами људе на улице.* 'људи шетају по лепом времену'
 (58) *Он је узрок наше неслоге.* 'због њега смо несложни'
 (59) *Одрицање је начин да преживимо.* 'одрицањем ћемо преживети'

На крају овог пописа најилустративнијих примера који доказују постојање граматичко-семантичке колизије у реченици, не можемо се отети утиску да нам језик пружа различите могућности за изражавање одређеног мисаоног садржаја. Иако конституентска анализа, показују то и претходни примери, неретко не даје адекватну слику у погледу семантичког садржаја реченице (Золотова 2009: 16), А. Бондарко ипак наглашава да је и те како сврсисходно разликовати реченичне чланове од функционално-семантичких јединица које се изражавају различитим граматичким средствима (Бондарко 2002: 599). Наиме, док се реченични чланови међусобно разликују на основу позиције, форме и типа конституентске јединице (Всеволодова 2000: 328), функционално-семантичке јединице непосредан су одраз елемената пропозиционе или садржинске структуре реченице (Всеволодова 2000: 75–77), при чему, ваља истаћи, оба приступа имају различите циљеве – конституентска анализа

нам даје податак о типу конструкције и граматичким односима унутар ње, док она функционална открива семантички профил синтаксичких јединица те прагматичке оквира комуникације.

2.4. Комуникативно-прагматички план реченице

Грамматичка организација реченице одражава концепт мишљења, док га лексика испуњава конкретним садржајем (Курганова 2011: 10; Казарян 2006: 74), те се може рећи да непосредну везу са садржинским планом реченице остварују лексичке јединице, а не граматичке. Зато, селекција и распоред лексичких јединица одређује значењски оквир оних граматичких, што је важна способност језика која нам, између осталог, олакшава указивање на информативно тежиште у реченици, као и давање специфичног смисла исказу.

Досад наведени примери могу се узети као врло илустративни показатељи когнитивних механизма помоћу којих се конструише наше мишљење. Иако се за све њих у начелу може рећи да се ради о когнитивним метафорама, сликовност представа изражених поменутих реченицама темељи се најчешће на три поступка, а то су: персонификација, супстанцијализација и оријентација (Wildgen 2008: 80–82). Типичан пример за персонификацију јесте реченица *Хвата ме несвест*, где се појму 'несвести' дају атрибути живог бића, док се у примеру *Узео је реч* појму 'речи' додају особине ствари. С друге стране, оријентација подразумева разумевање и објашњавање света помоћу просторних односа, нпр.: *Дошао је сам до решења*, *Пошли смо од претпоставке* итд.

Метафорична интерпретација анализираних примера лежи у немогућем сценарију који је одговоран за промену перспективе из које се саопштава. Тако се, на пример, на овај начин драстично мења концепт одговорности за какав процес, посебно радњу или стање, нпр.:

(60) *Притисли су нас дугови*. 'дугујемо'

(61) *Обузела га је туга*. 'тугује'

(62) *У мени све кува од беса*. 'бесан сам'

Субјектизација (или тематизација) пропозиционог предиката, омогућена углавном поступком персонификације, регулише процесуалну перспективу реченице, али и драстично ограничава или чак потпуно укида концепт одговорности агенса, или носиоца ситуације, за радњу, нпр.:

(63) *Обузела ме паника*.

(64) *Прати нас несрећа кроз живот.*

(65) *Не попуштају ме болови.*

(66) *Мучи ме несаница.*

(67) *Ова идеја ми не излази из главе.*

Последично, остали се пропозициони аргументи распоређују на преостале позиције у реченици, које је отворио управни глагол. И ту се ипак могу утврдити неке правилности, нпр.:

- (а) адвербијалне позиције су погодне да именују 'садржатеља' (Klikovac 2004: 190), тј. носиоца, каквог процеса, радње, стања или осећања, нпр.: *У њој се родила идеја / све кува од беса* итд., појам као примаоца каквог садржаја, нпр. *Ова вест је стигла и до нас*, или појам у сфери циља/резултата деловања, нпр.: *Дошли су до сазнања/новица*;
- (б) објекатске позиције упућују на невољно учешће у процесу, губитак контроле над њим или пак потпуну паралисаност насталу деловањем датог процеса, нпр. *Сустигао нас је умор; Дрма га пубертет; Заслепела га је мржња; Напустила их је свака нада; Мучи ме овај податак; И даље их води та идеја* итд.

С друге стране, драгоцене податке о пратећим околностима настанка и уопште одвијања процеса, кључне за разумевање смисла исказа, даје нам сам управни глагол. Тако, на пример, овај функционално употребљени глагол указује на:

- (а) интензитет и обухватност процеса, нпр. *дрмати, (не) попуштати, расти, слабити, обузимати, мучити* и сл.:
И дан-данас ме дрма трема (Блиц); *Јелену Карлеушу бол не попушта, закована је за кревет!* (Вести); *Расте интересовање за румунске производе* (Б92); *Слаби интересовање за Гугл +* (Б92); *Кад снимам, обузме ме страх* (Блиц); *Већ неко време вас мучи несаница [...]* (24 сата).
- (б) трајање процеса, нпр. *pratiti, водити, не излазити, живети* итд.:
Њих баи прати несрећа [...] (24 сата); *Влада Србије води тајну преписку са Хашким трибуналом* (Ало); *Лепо васпитање не излази из моде* (Курир); *Живи сећање на Trilla in Manila* (Б92).
- (в) настанак или престанак процеса, нпр. *родити се, јавити се, нестати, напустити, изгубити (се)* итд.:

Када се вратио кући, родила се жеља да усаврши карвинг до перфекције (Крагујевачке); Идеја за њен увоз јавила се јер је она једна од најмлечнијих оваца на свету [...] (Б92); [...] потреба за слаткишима је потпуно нестала (Хербафаст); Срећа напустила Бечејце (Наслови); [...] наводно је изгубила памћење [...] (Пинк).

- (г) изнеланост у појављивању, нпр. *избити, искрснути* итд.:

У Америци само што није избио рат (Блиц); Докази искрснули након двије године (Независне).

- (д) истрајност и резултативност, нпр. *доћи (до), довести (до)* и сл.:

До овог сазнања форензичари су дошли детаљном обдукијом Јелениног тела [...] (Информер); Шутеви су Звезду довели до испадања (Ало).

- (ђ) неповољан утицај процеса, нпр. *увалити се, упасти, извући се, ослободити се* итд.:

Изгубио сам посао, увалио се у дугове [...] (Телеграф); Оболео је од ХИВ-а, а сада је упао у огромне дугове (Блиц); Како се извући из депресије због свега? (Ана); ЕУ да се ослободи америчког утицаја [...] (Вести).

- (е) заједништво у деловању, нпр. *укључити се* и сл.:

И Орбан се укључио у предизборну кампању у Србији (Наслови).

- (ж) институционални домен деловања, нпр. *поднети* и сл.:

Поднесите захтев на време (РТС).

- (з) компоненту вербализације, нпр. *изразити* итд.:

Руски министар је изразио забринутост због активности НАТО-а у близини руских граница [...] (Ало).

- (и) активно или пасивно учешће у процесу, нпр. *дати, добити, примити* итд.:

Партизан ми није дао прилику [...] (Блиц); Добио сам информацију да је наручено моје убиство (Блиц); ЕУ је примила значајан ударац [...] (Вести).

3. Закључна разматрања

Примери које смо у раду анализирали показују да лексика и граматика чине нераскидив континуум, те да су лексичке и граматичке варијације резултат

потребе да се неки садржај формулише, али и когнитивно-комуникативних фактора који регулишу улогу и циљеве учесника у комуникацији. Стога је постојање алтернатива у језику одговор на тежњу говорника да његов израз не представља само пуки отисак стварности већ и да буде пример субјективног поимања и доживљаја односа у његовом унутрашњем и спољашњем свету. Зато, ни круто постављене граматичке категорије просте реченице нису препрека да се, на пример, информација о радњи даје формом субјекта или објекта, а да се податак о вршиоцу радње смести у окриље адвербијала или атрибута. То не значи да је и у тим околностима немогуће спровести граматичку анализу реченице, само су огромна, готово непремостива одступања у семантичком профилу граматичких јединица, што у крајњем води промени њиховога значења, али и смисла целе реченице.

Стога се као сасвим утемељен закључак намеће да је не само могуће већ и неопходно у поступку анализе укључити барем три перспективе: (а) конституентску, (б) функционалну, и (в) комуникативну, при чему свака од њих омогућује да се посебан аспект језичке структуре осветли. Тако нам конституентска, или конституентско-депенденцијална, анализа даје податак о граматичкој организацији реченице, тј. о броју њених чланова и односима међу њима; функционална, или функционално-семантичка, анализа пружа нам увид у пропозициону структуру реченице, односно у функционални аспект употребе лексичко-граматичких јединица; коначно, комуникативни аспект анализе реченице указује на евентуалне промене у њеној информативној структури, тј. тематско-рематској организацији. На овај начин се, применом еклектичког метода, избегава једностраност у приступу језичким чињеницама, али истовремено обилато користе оне најплодотворније тековине различитих лингвистичких праваца.

Литература

1. Алановић, Миливој (2009), „Лексичко-синтаксичка средства пасивизације”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 38/1: 123–133.
2. Алановић, Миливој (2012), „О комплементарности синтаксичких и семантичких јединица реченице”, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LV/1: 149–175.
3. Алановић, Миливој (2013), „Елементи структурне и семантичке организације глаголских перифраза”, *Српски језик – студије српске и словенске*, 18/1: 193–212.
4. Алановић, Миливој (2014), „О лексичкој регулацији транзитивности”, *Српски језик – студије српске и словенске*, 19: 275–288.

5. Арсенијевић, Нада (2012), *Падежи правог објекта у стандардном српском језику*, Нови Сад: Филозофски факултет.
6. Арутюнова, Нина Д. (2003), *Предложение и его смысл*, Москва: УРСС.
7. Бондарко, Александр В. (2002), *Теория значения в системе функциональной грамматики: на материале русского языка*, Москва: Языки славянской культуры.
8. Белић, Александар (прир. Милка Ивић) (1998), *Општа лингвистика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
9. Всеволодова, Майя (2000), *Теория функционально-коммуникативного синтаксиса*, Москва: МГУ.
10. Гортан-Премк, Даринка (1971), *Акузативне синтагме без предлога у српскохрватском језику*, Београд: Институт за српскохрватски језик САНУ.
11. Золотова, Галина А. (2009), *Очерк функционального синтаксиса русского языка*, Москва: УРСС.
12. Золотова, Галина А. (2003), *Коммуникативные аспекты русского синтаксиса*, Москва: УРСС.
13. Казарян, Людмила. Г. (2006), „О системообразующем характере предикативного отношения”, *Вестник Поморского университета. Сер. Гуманитарные и социальные науки*, 1: 74–78.
14. Кобозева, Ирина М. (2004), *Лингвистическая семантика*, Москва: УРСС.
15. Кронгауз, Максим А. (2001), *Семантика*, Москва: РГГУ.
16. Курганова, Н. И. (2011), „Схема или концепт: к обоснованию динамической модели знания”, *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта*, 2: 8–35.
17. Станојчић, Живојин; Љубомир Поповић (2014), *Грамматика српског језика за гимназије и средње школе*, Београд: Завод за уџбенике.
18. Стевановић, Михаило (1961–1962), „Проблем глаголског рода и повратни глаголи у српскохрватском језику”, *Јужнословенски филолог*, XXV: 1–47.
19. Тополињска, Зузана (1982), „Перифрастични предикатски изрази на међусловенским релацијама”, *Јужнословенски филолог*, XXXVIII: 35–49.

*

20. Croft, Wiliam, David Alan Cruse (2004), *Cognitive Linguistics*, Cambridge: CUP.
21. De Mattia-Viviès, Monique (2009), „The Passive and the Notion of Transitivity”, *Review of European Studies*, 1/2: 94–109.
22. De Swart, Peter (2007), *Cross-Linguistic Variation in Object Marking*, Utrecht: LOT.
23. Dik, Simon C. (1997), *The Theory of Functional Grammar. Part 1: The Structure of the Clause*, Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
24. Engel, Ulrich (2009), *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*, Berlin: ESV.

25. Fillmore, Charles (1968), „The Case for Case”, *Universals in Linguistic Theory*, E. Bach, R. T. Harms (eds.), 1–88.
26. Fillmore, Charles J. (1977), „Case for Case reopened”, *Syntax and semantics. Grammatical relations*, Peter Cole, Jerrold M. Sadock (eds.). New York – San Francisco – London: *Academic Press*, 8: 59–81.
27. Klikovac, Duška (2004), *Metafore u mišljenju i jeziku*, Beograd: Biblioteka XX vek.
28. Langacker, Ronald W. (1991), *Concept, Image and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*, Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
29. Silić, Josip, Ivo Pranjković (2007), *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
30. Smirnova, Elena, Tanja Mortelmans (2010), *Funktionale Grammatik. Konzepte und Theorien*, Berlin – New York: De Gruyter.
31. Tesnière, Lucien (1969), *Éléments de syntaxe structurale*, Paris: Éditions Klincksieck.
32. Welke, Klaus (2011), *Valenzgrammatik des Deutschen. Eine Einführung*, Berlin – New York: De Gruyter.
33. Wildgen, W (2008), *Kognitive Grammatik. Klassische Paradigmen und neue Perspektiven*, Berlin – New York: Walter de Gruyter.

DAS VERHÄLTNIS ZWISCHEN LEXIK UND GRAMMATIK AUS DER SICHT DER ÜBERGANGSKATEGORIEN

Zusammenfassung

Das Hauptziel dieser Arbeit ist es, die Aufmerksamkeit für die sprachlichen Phänomene, die an der Grenze zur Lexik und Grammatik liegen, zu wecken. Dabei wollen wir beweisen, dass die typischen grammatischen Kategorien, wie z. B. Diathese, Transitivity usw., auch lexikalisiert werden können, was bedeutet, dass einige lexikalische Einheiten die Rolle der diathetischen Operatoren im Satz übernehmen. Gerade das Verhältnis zwischen Lexik und Grammatik aus der Sicht der Übergangskategorien zu erforschen ist die wichtigste Aufgabe dieser Arbeit.

milivoj.alanovic@sbb.rs